

Adatok a Déli-Bakony flórájához II.

MÉSZÁROS ANDRÁS – SIMON PÁL

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, H-8200 Veszprém, Vár u. 31.

Jelen közleményben folytatjuk a 2001-ben megkezdett florisztikai adatközlést. Növényföldrajzilag a kutatott terület a Bakonyicum flórávidék Veszprimense flórájához tartozik. Adataink nagy része a 600 m. tszf. magasságot elérő Kab-hegy tömbjéből származik, mely a térség flórájában különleges helyet foglal el.

A Déli-Bakony flórákutatásának kezdetei KITAIBEL nevéhez fűződnek, aki az 1799-es gyűjtőútja során Városlód és Nagyvázsony között is botanizált. Később SIMONKAI kutatott Veszprém környékén. A térség első jelentősebb flóraművében, a PILLITZ (1908, 1910) által írt „Veszprém vármegye növényzeté”-ben számos adat található a Déli-Bakonyról. A XX. század első évtizedeiben több neves botanikusunk is megfordult a térségben, így pl. JÁVORKA, BOROS, GÁYER és POLGÁR. Kiemelkedő az egész Bakony és így a kutatott terület botanikai feltárásában RÉDL (1942) munkássága. A Magyar Flóraművek sorozatban megjelentetett – A Bakony hegység és környékének flórája – című monográfiája ma is alapmű a terület kutatói számára. Az ötvenes évektől kezdve kiemelkedő TALLÓS, MAYER, SZALAI és FEKETE munkássága.

Az utóbbi három évtizedben alig jelent meg botanikai publikáció a Déli-Bakony területéről. Örvedetes viszont, hogy néhány éve több a térséget érintő cikk készült: KOVÁCS – TAKÁCS (1995), GALAMBOS (1998, 2001), LÁJER (1998), KOVÁCS (1999, 2000) és MÉSZÁROS – SIMON (2001) tollából. Megemlíthetjük még FARKAS (1999), BARTHA – BÖLÖNI – KIRÁLY (1999), BAUER – MÉSZÁROS (2000), BAUER (2001) és KEVEY – BORHIDI (2001) műveit, melyek néhány taxon esetében új adatokat tartalmaznak a Déli-Bakony flórájához. Bár nem botanikai mű, mégis számos florisztikai adatot, tápnövényre való utalást találhatunk DIETZEL (1997) a Bakony nappali lepkéivel foglalkozó művében.

Az alábbiakban a Déli-Bakony területén 2001-ben előkerült jelentősebb növény előfordulásokat közöljük. Az itt publikált adatok Veszprém, Nemesvámos, Tótvázsony, Nagyvázsony, Öcs, Pula, községhatárokból származnak. A fajok elnevezése és sorrendje SIMON (2000) munkája alapján készült. Az adatok egy részéről fotódokumentáció és herbáriumi dokumentáció is készült, utóbbit a Bakonyi Természettudományi Múzeum Herbáriumában helyeztük el. A fajok lelőhelyeinek elnevezése 1: 10 000-es erdészeti üzemi térképek, valamint 1: 10 000-es EOTR térképek alapján történt.

Florisztikai adatok

Isopyrum thalictroides L.: A pulai Tálodi erdőben gyakori faj.

Adonis vernalis L.: Az öcsi Öcs-hegy száraz legeltetett gyepeiben nagy állománya található.

Clematis recta L.: A nagyvázsonyi Bogárdi sarok erdőszegélyeiben gyakori.

Ranunculus illyricus L.: Az öcsi Polyánkán kisebb populációja él.

Ranunculus lanuginosus L.: A pulai Tálodi –forrás környékén kisebb állománya található.

Myosurus minimus L.: A nagyvázsonyi Miska-rét (Kab-hegy) földútjain pocsolyákban és iszapfelszíneken gyakori.

Thalictrum aquilegifolium L.: A nagyvázsonyi Bogárdi sarok (Kab-hegy) cseres-tölgyesében többfelé előfordul.

Potentilla alba L.: A Kab-hegyen általánosan elterjedt faj. Megtalálható a nagyvázsonyi Ménesakol-réten, a Pick-depón, a Holló-réten, a Dozmat-réten, a Barátvágáson, a Szijártó-réten stb. A nemesvámosi Szár-hegy erdeiben is előfordul.

Rosa spinosissima L.: A nagyvázsonyi Bogárdi

sarok erdei tisztásain található néhány sarjtelepe.

Rosa gallica L.: A nagyvázsonyi Bogárdi sarok, a Miska-rét, a Barátvágás és Szijártó-rét jellemző rózsafaja.

Ribes uva-crispa L.: A pulai Tálodi erdő északi kitérű gyertyános-tölgyesében található mintegy 3 m²-t borító sarjtelepe.

Genista sagittalis L.: A Kab-hegy tömbjében a nagyvázsonyi Rekettyés-tó területén valamint a 6-os és az F nyiladékok találkozásánál kisebb állományai találhatóak. A Kab-hegy területéről RÉDL (1942) említi.

Vicia grandiflora Scop.: A Kab-hegy tömbjében a nagyvázsonyi Bazaltbánya (Ménesakol-rét mellett) bolygatott felszínein kisebb állománya él.

Lathyrus venetus (Mill.) Wohlf.: A Kab-hegy gyertyános-tölgyeseiben és bükköseiben gyakori.

Daphne cneorum L.: Előző cikkünkben a nagyvázsonyi Mina-völgy egy pontjáról közöltük egy kicsi állományát. Tavaly a Mina-völgyben tett bejárásunk alkalmával egy újabb, jóval erősebb (több 100 töves) populációt találtunk az előző

- lelőhelytől néhány száz méterre.
- Daphne mezereum* L.: A nagyvázsonyi Stróbli út mentén szórványosan előfordul. A Kab-hegyről RÉDL (1942) jelzi előfordulását.
- Peplis portula* L.: A nagyvázsonyi Pick-depó (Kab-hegy) környékén tócsák, iszapfelszínek gyakori növénye.
- Chamaenerion angustifolium* (L.) Scop.: A nagyvázsonyi Sroblí út mentén néhány foltja található.
- Polygala major* Jacq.: A veszprémi Csatár-hegy déli oldalán több 100 töves állományai található. RÉDL flóraművében csatár-hegyi előfordulása szerepel.
- Astrantia major* L.: A Kab-hegy tömbjében, a nagyvázsonyi Stróbli-rét erdőszegélyében valamint a Stróbli út mentén több helyen kisebb-nagyobb állományai található. A Kab-hegyről RÉDL monográfiája említi.
- Smyrniium perforiatum* L.: A nemesvámosi Szár-hegy száraz tölgyeseiben gyakori.
- Selinum carvifolia* L.: A Kab-hegy tömbjében a nagyvázsonyi Pick-depón, az Új-réten valamint a Bogárdi-erdőben található kisebb-nagyobb állományai.
- Scabiosa canescens* W. et K.: A kapolcsi Imár-hegyen kisebb állománya él.
- Adoxa moschatellina* L.: A pulai Tálodi-erdőben gyakori, míg a veszprémi Betekints-völgyben kisebb állományai található.
- Geranium lucidum* L.: A nemesvámosi Szár-hegy tölgyeseiben előfordul.
- Scutellaria hastifolia* L.: A Kab-hegy tömbjében főként a különböző nyiladékokon nem ritka. Megtalálható a 6-os nyiladékon, a 4-es és 5-ös nyiladék közti felezőnyiladékon, valamint a H és G nyiladékon.
- Thymus pulegioides* L.: A nagyvázsonyi Rekettyés-tó és Pick-depó gyepeiben nem ritka.
- Veronica scutellata* L.: A nagyvázsonyi Veréb-tó és Új-rét vízenyős foltjain előfordul.
- Biscutella laevigata* L.: A veszprémi Betekints-völgy északi kitétségű sziklagyepeiben gyakori.
- Hornungia petraea* (L.) Rchb.: A nagyvázsonyi Nőzsér száraz gyepeiben gyakori.
- Cardamine hirsuta* L.: A nagyvázsonyi Ménesakol-rét melletti feltáró út padkáján valamint a Bazaltbánya (Ménesakol-rét mellett) mohás felszínén gyakori.
- Cardamine flexuosa* With.: A nagyvázsonyi Új-rét környéki erdei vízállásokban több 100 töves állománya él.
- Cardamine pratensis* L.: A Kab-hegy tömbjében a nagyvázsonyi Új-réten és Pick-depón néhány 100 töves állományai található.
- Cardamine enneaphyllos* (L.) Crantz : A pulai Tálodi-erdő északi kitétségű törmelékes lejtőjén mintegy 1,5 ha-os folton több 10 000 töves állománya, míg a Kab-hegy tömbjében, az Új-rét közelében a 3-as nyiladék mellett néhány 100 töves állománya található.
- Hesperis tristis* L.: A nemesvámosi Szár-hegy száraz gyepeiben szálanként megtalálható.
- Viola canina* L.: a Kab-hegy rétjein elterjedt növény. Megtalálható a nagyvázsonyi Új-réten, Holló-réten, Ménesakol-réten, Pick-depón és Szíjjártó-réten.
- Campanula cervicaria* L.: A Kab-hegy tömbjében a nagyvázsonyi Bogárdi és a Semlyékes-tó környékén szálanként többfelé előfordul.
- Aster amellus* L.: A veszprémi Csatár-hegyen és a kapolcsi Imár-hegyen kisebb állományai található.
- Helichrysum arenarium* (L.) Moench : Az öcsi Öcs-hegy nyugati oldalán legeltetett száraz gyepeben található néhány kisebb telepe.
- Jurinea mollis* (L.) Rchb.: A nagyvázsonyi és tótvázsonyi község határ környékén a Nőzsér sziklafüves lejtősztyep gyepeiben elterjedt faj.
- Scorzonera hispanica* L.: A veszprémi Csatár-hegy lejtősztyepjeiben gyakori.
- Scorzonera purpurea* L.: A veszprémi Csatár-hegy és a nemesvámosi Szár-hegy száraz gyepeiben nem ritka.
- Hieracium cymosum* L.: A nagyvázsonyi Új-réten nagy tömegben fordul elő.
- Dianthus deltooides* L.: A Kab-hegy rétjein, nyiladékain gyakori.
- Paronychia cephalotes* (M. B.) Bess.: Az öcsi Öcs-hegy száraz gyepeiben elterjedt faj.
- Asphodelus albus* Mill.: A Kab-hegy tömbjében a nagyvázsonyi Pick-depó és a Ménesakol-rét területén található kisebb, néhány tucat tövet számláló állományai. A Kab-hegy területéről RÉDL (1942) már jelzi előfordulását.
- Hemerocallis lilio-asphodelus* L. em. Scop.: A Kab-hegy területén, a Pick-depó szegélygyepjében két néhány m²-es foltja található. A Kab-hegy területéről RÉDL (1942) már említi előfordulását.
- Allium sphaerocephalon* L.: Az öcsi Öcs-hegy sziklafüves lejtősztyepjén nagy állománya él.
- Allium oleraceum* L.: A nagyvázsonyi Pick-depó szegélygyepeiben előfordul.
- Allium carinatum* L.: A Kab-hegy tömbjében, a nagyvázsonyi Pick-depó és a Bazaltbánya területén több 100 töves állományai található.
- Prospero elisae* Speta: A nagyvázsonyi Edvard-hegy bolygatott gyepeiben nem ritka.
- Scilla vindobonensis* Speta: Az öcsi Dugóc cseres-tölgyeseiben és gyertyános-tölgyeseiben több 10 000 töves állománya található.
- Muscari botryoides* (L.) Mill.: A pulai Tálodi erdő északi kitétségű gyertyános-tölgyesében több 100 töve él.
- Iris sibirica* L.: A Kab-hegy tömbjében a

nagyvázsonyi Kisházi-réten és a Ménesakol-réten kisebb (15-20 polikormon) állományai élnek.

Gladiolus imbricatus L.: A Kab-hegy hegylábi területén, a nagyvázsonyi Bogárdi sarok tavasszal vízállásos, később kiszáradó cseres-kocsányos tölgyeseiben (*Quercetum robori-cerris*) több ezer töves állománya, míg a 6-os nyiladék melletti erdőben az Új-kút közelében néhány töve található. Termőhelye igen érdekes, egykori községi legelőerdő, melyet mára viszonylag egykorú (kb. 50-60 éves) cseres-kocsányos tölgyessé alakítottak. A kardvirág kizárólag a vízállásos erdőrészekben fordul elő. Az élőhelyen készített társulástani felvétel (Braun-Blanquet-Soó 20 x 20 m) során a következő fajokat jegyeztük fel: A szint: *Quercus cerris* 4, *Quercus robur* 3, *Fraxinus excelsior* 1, B szint: *Fraxinus excelsior* 2, *Ligustrum vulgare* 1, *Acer campestre* 1, *Tilia platyphyllos* 1, *Crataegus laevigata* 1, *Rubus sp.* 1, *Carpinus betulus* +, *Crataegus monogyna* +, *Prunus spinosa* +, *Rosa sp.* +, *Sorbus torminalis* +, *Pyrus pyraeaster* +, C szint: *Molinia sp.* 3, *Deschampsia caespitosa* 2, *Juncus effusus* 1, *Dactylis glomerata* 1, *Convallaria majalis* 1, *Gladiolus imbricatus* 1, *Selinum carvifolia* 1, *Colchicum autumnale* 1, *Serratula tinctoria* +, *Polygonum hydropiper* +, *Betonica officinalis* +, *Lysimachia nummularia* +, *Lysimachia vulgaris* +, *Poa nemoralis* +, *Ajuga reptans* +, *Inula salicina* +, *Campanula cervicaria* +, *Brachypodium sylvaticum* +, *Bromus ramosus* +, *Lychnis flos-cuculi* +, *Hypericum hirsutum* +, *Filipendula vulgaris* +, *Veronica chamaedrys* +, *Succisa pratensis* +, *Potentilla erecta* +, *Platanthera bifolia* +, *Geum urbanum* +, *Trifolium alpestre* +, *Geranium robertianum* +, *Viola canina* +, *Ranunculus acris* +, *Carex divulsa* +, (C szint). PILLITZ (1910) és RÉDL (1942) a Kab-hegyről említi, azóta azonban dunántúli előfordulásáról nem volt adat.

Cephalanthera rubra (L.) Rich.: A nagyvázsonyi

Stróblói út szegélyében (Kab-hegy) szálanként többfelé megtalálható.

Spiranthes spiralis (L.) Chevall.: Az öcsi Öcs-hegy kevésbé legeltetett nyugati oldalán sziklafüves lejtősztyep társulásban él néhány töves állománya.

Orchis morio L.: A nemesvamosi Szár-hegy száraz gyepeiben több 100 töves állománya található.

Orchis tridentata Scop.: A veszprémi Csatár-hegy déli kitettségű lejtősztyepjében nagy állománya található. Néhány töves populációi a Csatár-hegytől délre elterülő birkalegélőn és a nemesvamosi Szár-hegy északi oldalán, *Stipa eriocalis* dominálta sziklagyepben élnek.

Dactylorhiza incarnata (L.) Soó.: A Kab-hegy tömbjében, a nagyvázsonyi Ménesakol-rét melletti útrészben fordul elő néhány töve.

Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soó.: A Kab-hegy tömbjében, a nagyvázsonyi Ménesakol-rét közeli feltáró út északi kitettségű mohás rézsűjében néhány töves állománya él.

Carex appropinquata Schum.: Az öcsi Ginder mára sajnos már erősen degradált területén kb. 100 erőteljes zombékja él. A *Salix repens subsp. rosmarinifolia*-val együtt a lápi vegetáció utolsó maradványa melyet a vízhiány miatt erősen kotusodó tőzegen még megtaláltunk.

Carex elongata L.: A nagyvázsonyi Új-rét és Holló-rét (Kab-hegy) vizenyős lefolyástalan részlein kisebb (5-30 m²) zombékosokat képez.

Carex pendula Huds.: A Kab-hegy tömbjében a B nyiladék és az 5-ös nyiladék találkozásának környékén nem ritka. A Kab-hegy területéről Rédl (1942) már említi.

Stipa pulcherrima C. Koch.: Az öcsi Kőházverem szikláin kisebb állománya található.

Hierochloa australis (Schrad.) R. et Sch.: A nemesvamosi Szár-hegy erdőszegélyeiben tisztásain előfordul.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük, hogy a Kab-hegyre vonatkozó értékes múltbeli megfigyeléseit, adatait megosztotta velünk id. Simon László. Köszönjük Siffer Sándornak a kutatásban nyújtott segítségét. Köszönjük a Barkóca Természetvédelmi Alapítvány anyagi segítségét a fotódokumentáció elkészítéséhez.

Summary

Floristical data concerning the South Bakony Mountains II.

A. MÉSZÁROS – P. SIMON

We reporting the occurrence of new species in the South-Bakony Mt. and also corroborating occurrence data published earlier in the literature. On the Kab Hill *Gladiolus imbricatus*, *Dactylorhiza fuchsii*, *Carex elongata*, *Astrantia major*, *Hemerocallis lilio-asphodelus*, *Asphodelus albus* and *Myosurus minimus* were found. In the Dugóc forest, near Öcs, the presence of *Scilla vindobonensis* species was recorded.

Irodalomjegyzék

- ÁDÁM L. – MAROSI S. – SZILÁRD J. (1988): A Dunántúli-középhegység. Regionális tájféldrajz. – Akadémia Kiadó, Budapest
- BAUER N. (2001): Florisztikai adatok a Bakonyból és a Bakonyaljáról. – *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis (Zirc)* **17**: 21-35
- BAUER N. – MÉSZÁROS A (2000): A *Viola collina* Bess. új előfordulásai és cönológiai viszonyai a Bakonyban. – *Folia Musei Historico Naturalis Bakonyiensis (Zirc)* **16**: 75-92
- BARTHA D. – BÖLÖNI J. – KIRÁLY G. (eds., 1999): Magyarország ritka fa és cserjefajai I. – *Tilia*. **7**: 1-286.
- BOROS Á. – VAJDA L. (1957): A Bakony és a Balaton-felvidék *Sphagnum*-lápjai. – *Ann. Inst. Biol. Hung. (Tihany)* **24**: 283-287.
- DIETZEL GY. (1997) A Bakony nappali lepkéi. – *Bakonyi Természettudományi Múzeum Zirc*. 200 pp.
- FARKAS S. (ed., 1999) Magyarország védett növényei. – Mezőgazda kiadó, Bp. 419 pp.
- FEKETE G. (1964) A Bakony növénytakarója. – A Bakony természettudományi kutatásainak eredményei I. Veszprém, 55 pp.
- GALAMBOS I. (1998) Adatok a Bakony-hegység flórájához I. – *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis (Zirc)* **13**: 55-61.
- GALAMBOS I. (2001) Adatok a Bakony-hegység flórájához II. – *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis (Zirc)* **17**: 7-20.
- KEVEY B. – BORHIDI A. (2001): Egy új erdőtársulás a Bakonyban (*Veratro nigri-Fraxinetum orn.*). – *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis (Zirc)* **17**: 37-54
- KOVÁCS J. A. – TAKÁCS B. (1995) A Sümeg-Tapolcai hát és a Déli-Bakony néhány dolomitos felszínének botanikai értékei. – *Kanitzia* **3**: 97-124
- KOVÁCS J. A. (1999) Adatok a Déli-Bakony flórájának ismeretéhez 1. – *Kanitzia* **7**: 117-128
- KOVÁCS J. A. (2000) A Tekeress-völgy (Déli-Bakony) növényzete. – *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis (Zirc)* **16**: 59-74.
- LÁJER K. (1998) Az *Aldrovanda vesiculosa* L. újabb előfordulása és egyéb adatok Magyarország flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* **3** (2) 263-274
- LÁJER K. (1998) Bevezetés a magyarországi lápok vegetáció-ökológiájába. – *Tilia* **6**: 84-239
- MÉSZÁROS A. – SIMON P. (2001) Adatok a Déli-Bakony flórájához I. – *Kitaibelia* **6** (1): 113-120
- PILLITZ B. (1908) Veszprém vármegye növényzete. 1. Közlemény. – Veszprém, Krausz ny. 64 pp. (Veszprémvármegyei Múzeum kiadványai 2.)
- PILLITZ B. (1910) Veszprém vármegye növényzete. 2. Közlemény. Veszprém, Krausz ny. 65-167 pp. (Veszprémvármegyei Múzeum kiadványai 4.)
- RÉDL R. (1942) A Bakony hegység és környékének flórája. (Magyar flóraművek 5.) – Kiad. a Piarista Rend. Veszprém. Egyházmegyei ny. 159 pp.
- SIMON T. (2000) A magyarországi edényes flóra határozója. – Tankönyvkiadó, Bp. 976 pp.
- SOÓ R. (1964-1980) A magyar flóra és vegetáció florisztikai-növényföldrajzi kézikönyve I-VI. – Akadémiai Kiadó, Bp.